

de norskes 50 % Dækning, var de norske Sedlers Kurs stadig meget daarligere end vores og de blev først indløselige samtidig med vore.

Om disse Forhold fortæller Forfatteren livfuldt under Anvendelse af et omfattende Materiale, øjensynligt har den norske Memoirelitteratur særlig mange Optegnelser fra den Tids økonomisk og politisk interesserede, og det synes som om Kritiken mod Forordningen af 5. Januar 1813 er kommen friere til Orde i Norge end i Danmark, samtidig med at Forstaaelsen synes at have været ringere. Skildringen bringes op til Aarhundredets Midte under særlig Dvælen ved Krisetilstanden 1848—50.

I et langt Slutningskapitel behandler Forfatteren Norges økonomiske Udvikling indtil 1850, dels i almindelige Oversigter over mindre Tidsrum, dels i særlige Afhandlinger over de enkelte Hovederhverv, mindende om de paagældende historiske Dele af Falbe-Hansens og Scharlings „Danmarks Statistik“, altsammen meget interessant Lektüre, som dog for Enkelthedernes Vedkommende ligger Norges Banks Historie noget fjærnt.

Axel Rubow.

INGE DEBES: **Social nyorientering.** Steen'ske Forlag, Kristiania, 48 S.

CHRISTIAN GIERLØFF: **Social fred —?** Aschehoug & Co., Kristiania, 142 S.

ANDERS ØRNE: **Kooperativ samhällssyn,** tretton artikler om krig och fred. Kooperativa förbundets förlag, Stockholm, 196 S.

Alle tre Bøger kunde for saa vidt gaa ind under Titlen paa Inge Debes' lille Bog, som de alle beskæftiger sig med den nye Tid, der skal bygges op paa Krigsaarenes Erfaringer. De er fælles i Udgangspunktet: den nuværende Produktionsordnings Uretfærdighed, og de er fælles i Ønsket om at komme en social Omvæltning i Forkøbet ved Over-

de norskes 50 % Dækning, var de norske Sedlers Kurs stadig meget daarligere end vores og de blev først indløselige samtidig med vore.

Om disse Forhold fortæller Forfatteren livfuldt under Anvendelse af et omfattende Materiale, øjensynligt har den norske Memoirelitteratur særlig mange Optegnelser fra den Tids økonomisk og politisk interesserede, og det synes som om Kritiken mod Forordningen af 5. Januar 1813 er kommen friere til Orde i Norge end i Danmark, samtidig med at Forstaaelsen synes at have været ringere. Skildringen bringes op til Aarhundredets Midte under særlig Dvælen ved Krisetilstanden 1848—50.

I et langt Slutningskapitel behandler Forfatteren Norges økonomiske Udvikling indtil 1850, dels i almindelige Oversigter over mindre Tidsrum, dels i særlige Afhandlinger over de enkelte Hovederhverv, mindende om de paagældende historiske Dele af Falbe-Hansens og Scharlings „Danmarks Statistik“, altsammen meget interessant Lektüre, som dog for Enkelthedernes Vedkommende ligger Norges Banks Historie noget fjærnt.

Axel Rubow.

INGE DEBES: **Social nyorientering.** Steen'ske Forlag, Kristiania, 48 S.

CHRISTIAN GIERLØFF: **Social fred —?** Aschehoug & Co., Kristiania, 142 S.

ANDERS ØRNE: **Kooperativ samhällssyn,** tretton artikler om krig och fred. Kooperativ förbundets förlag, Stockholm, 196 S.

Alle tre Bøger kunde for saa vidt gaa ind under Titlen paa Inge Debes' lille Bog, som de alle beskæftiger sig med den nye Tid, der skal bygges op paa Krigsaarenes Erfaringer. De er fælles i Udgangspunktet: den nuværende Produktionsordnings Uretfærdighed, og de er fælles i Ønsket om at komme en social Omvæltning i Forkøbet ved Over-

gangen til andre Arbejdsformer, der sideordner eller underordner Kapitalen Arbejdet og derved giver dette en saadan Stilling, økonomisk, socialt, produktionsmæssigt, at dets Udøvere skal kunne føle sig tilfredse. Inge Debes lægger Vægt paa det psykologiske Moment, at Arbejderne faar en Følelse af at være Parthavere i Virksomheden gennem Deltagelse indenfor nærmere angivne Rammer i Administrationen. Midlet er Oprettelsen efter engelsk Mønster af industrielle Fællesraad („work committees“ for Fabrikkerne enkeltvis, „district councils“ for større Landomraader o. s. v.), der skal behandle Klager fra Arbejderne over Arbejdsforholdene, tage op til Drøftelse alle Spørgsmaal vedrørende Bedriftens Gang, Ledelsen m. v. Arbejdsgiverne skal her give Forklaring paa nye Arbejdsmethoder, nye Maskiner, fremsætte Forslag til Akkordsatser m. v. Det er Forf.'s Tro, at et Samarbejde under saadanne Former af sig selv vil føde Reforme som Udbyttedeling eller Tantiëmbetaling. Christian Gjerløff ser i Udbyttedelingen, som han nylig har skrevet en selvstændig Bog om („Arbejdsgiver og Arbejder“, anmeldt her i Tidsskriftet), det store Middel til at løse det sociale Spørgsmaal, selv om han ikke er blind for Vanskelighederne, som han i nærværende Bog helliger noget mere Opmærksomhed end før, uden dog at forlade sin stærkt agitatoriske Skrivemaade. Udbyttedelingen er imidlertid efter hans Mening den halve Vej til den kooperative Drift, og han ender da samme Sted som den svenske Forfatter Anders Ørne, der i sin videnskabeligt set svage og i det hele ikke synderlig interessante Bog (en Samling tre-fire Aar gamle Tidsskriftsartikler) haa-ber paa den kooperative Bevægelses Opmarsch som Forløsning.

Heller ikke i Anvisningerne paa Konstruktionen af et nyt og bedre Samfund viser de tre Forfattere da megen Forskel i Opiattelsen. De staar skeptisk overfor Statsdrift og ønsker ingen gennemført Socialisering, paa den anden Side er de klar over Fordærvligheden af Uorden, Planløshed

og Splittethed i Produktionen og vil derfor have Organisation mere end nogensinde tidligere (Inge Debes citerer her udførligt under Omtalen af Tysklands Fremtid Rathenau). Udgangen bliver, som Christian Gjerløff udtrykker det, „frihet under samfundsmæssig ansvar, under samfundsmæssig overopsyn, med samfundsmæssig regulering af arbejdskaarene og livsvilkaarene“.

Inge Debes' Skrift har maaske lidt af det teoretiske Arbejdes Karakter, de to andre intet, og en teoretisk Vurdering kan derfor spares. Tankerne er jo ogsaa ofte drøftet i anden Sammenhæng. Det er Agitationsskrifter, der ved Siden af træffende og gode Bemærkninger har megen Overdrivelse og adskilligt Dilettanteri, men som unægtelig behandler højst vigtige Emner. Ringest er Anders Ørne, der har den Forestilling, at „de moderna samhällenes ekonomiska liv är organiseret så, at producentintresset i första hand tillgodeses“, og som selv under Omtalen af den svenske Kommissionsbetænkning om Lov til Modarbejdelse af illoyal Konkurrence ikke kan se, at Producentinteresser kan falde sammen med Konsumentinteresser, men beklager sig over, at Kommissionen har „i huvudsak fasthållit blott en enda synspunkt på frågan, nämligen näringsidkarnas“, som om dermed skulde være sagt, at Konsumentinteresserne ikke var varetaget.

Sven Røgind.

Professor, Dr. BERNHARD HARMS: *Völkerrechtliche Sicherungen der Wirtschaftlichen Verkehrsfreiheit in Friedenszeiten*. Jena 1918. (84 S.).

„Mellem Verdensøkonomien og Privatøkonomien ligger Nationaløkonomien“. Denne Sætning; i sin Tid udtalt af den store tyske Nationaløkonom, Fr. List, giver os i et Glimt Forstaaelsen af de økonomiske Kræfter, der satte